

УДК 37.013.74: 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2024-4-15>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ У ПОЛІТЕХНІЧНИХ КОЛЕДЖАХ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Потапчук Тетяна Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0003-1680-6976
e-mail: tatvolod@ukr.net

У статті розглянуто вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на формування єдиного демократичного простору, заснованого на дотриманні прав людини, забезпеченні фундаментальних свобод, спільному ринку праці та загальній безпеці. В умовах стрімких змін на ринку праці зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних до адаптації, технічного мислення, підприємницької діяльності та застосування інноваційних підходів у професійній сфері.

Проаналізовано особливості функціонування політехнічних коледжів КНР, які тісно співпрацюють з промисловістю, що сприяє адаптації навчальних програм до потреб ринку праці. Основна увага приділена модульному підходу до навчання, розвитку дуальної освіти, інтеграції STEM-дисциплін та підтримці інноваційного мислення серед студентів. Розглянуто механізми залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності, стартап-проектів та підприємницької діяльності, що сприяє підготовці висококваліфікованих спеціалістів у галузях високих технологій.

Досліджено нормативно-правову базу освіти Китайської Народної Республіки на основі аналізу законодавчих та нормативних документів китайською та англійською мовами. Розглянуто основні законодавчі акти, зокрема Закон про освіту, Закон про професійну освіту, Закон про вищу освіту та Закон про розвиток громадянської освіти. Визначено їхній вплив на державну політику у сфері професійної та вищої освіти, а також на правове регулювання підготовки фахівців, зокрема у технічних галузях.

Проаналізовано роль освіти в модернізації КНР, яка за останні десятиліття досягла значних технічних та економічних успіхів, ставши однією з найдинамічніших країн світу. Особлива увага приділена вищій освіті, яка є стратегічно важливим елементом реформ і модернізації країни, що сприяє підвищенню політичного статусу, геополітичного впливу та економічного прогресу. Водночас доступність високоякісної вищої освіти є складовою реалізації принципів соціальної справедливості в китайському суспільстві. Також подано формування мережі елітних вищих навчальних закладів Китаю, які прагнуть зайняти провідні позиції в міжнародних рейтингах.

Ключові слова: професійна підготовка, студенти, майбутні спеціалісти, політехнічні коледжі, Китайська народна республіка.

PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS IN POLYTECHNIC COLLEGES OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Tetyana Potapchuk

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

The article examines the impact of globalization and integration processes on the formation of a single democratic space based on respect for human rights, ensuring fundamental freedoms, a common labor market and general security. In conditions of rapid changes in the labor market, the need for highly qualified specialists capable of adaptation, technical thinking, entrepreneurial activity and the application of innovative approaches in the professional sphere is growing.

The peculiarities of the functioning of polytechnic colleges of the PRC, which closely cooperate with industry, which contributes to the adaptation of curricula to the needs of the labor market, are analyzed. The main attention is paid to the modular approach to learning, the development of dual education, the integration of STEM disciplines and the support of innovative thinking among students. The mechanisms for involving education seekers in research and development activities, startup projects and entrepreneurship, which contributes to the training of highly qualified specialists in high-tech industries, are considered.

The regulatory and legal framework for education in the People's Republic of China is studied based on the analysis of legislative and regulatory documents in Chinese and English. The main legislative acts are considered, in particular, the Law on Education, the Law on Vocational Education, the Law on Higher Education and the Law on the Development of Civic Education. Their impact on state policy in the field of vocational and higher education, as well as on the legal regulation of specialist training, in particular in technical fields, is determined.

The role of education in the modernization of the PRC is analyzed, which has achieved significant technical and economic successes in recent decades, becoming one of the most dynamic countries in the world. Special attention is paid to higher education, which is a strategically important element of the country's reforms and modernization, which contributes to increasing the political status, geopolitical influence and economic progress. At the same time, the availability of high-quality higher education is a component of the implementation of the principles of social justice in Chinese society. The formation of a network of elite higher educational institutions in China, which strive to occupy leading positions in international rankings, is also presented.

Key words: vocational training, students, future specialists, polytechnic colleges, People's Republic of China.

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації та інтеграції сприяють створенню єдиного демократичного простору, який базується на дотриманні прав людини, забезпеченні фундаментальних свобод, формуванні спільного ринку праці та гарантуванні безпеки для всіх народів і держав. У зв'язку з цим зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних адаптуватися до швидких змін на ринку праці, володіти технічним мисленням, підприємницькими навичками та інноваційним підходом до вирішення професійних завдань.

Особливого значення набуває питання підготовки майбутніх спеціалістів у політехнічних коледжах Китайської Народної Республіки (КНР), які забезпечують фахову освіту в інженерно-технічній, інформаційно-технологічній, виробничій та підприємницькій сферах. У контексті розвитку світової економіки та технологічного прогресу професійна освіта має бути орієнтована на формування конкурентоспроможних, мобільних і компетентних кадрів.

З огляду на виклики сучасного ринку праці, професійна підготовка в політехнічних коледжах Китаю має відповідати кільком важливим критеріям:

- оновлення змісту освіти – врахування новітніх досягнень науки і техніки, інтеграція міждисциплінарних знань, акцент на практичне навчання;
- впровадження інноваційних технологій навчання – використання цифрових платформ, штучного інтелекту, віртуальної реальності та симуляторів для підготовки фахівців;
- розвиток підприємницьких компетенцій – навчання основам бізнесу, управління проектами, фінансової грамотності, що сприяє формуванню готовності до самостійної професійної діяльності;
- співпраця з підприємствами та міжнародний обмін – дуальна освіта, стажування на підприємствах, програми академічної мобільності для розширення професійних можливостей студентів.

Політехнічні коледжі КНР функціонують у тісному зв'язку з промисловістю, що дозволяє адаптувати навчальні програми до актуальних потреб ринку. Особливостями цієї системи є: модульний підхід у навчанні, що дозволяє студентам опановувати професійні компетенції на основі практичної діяльності; розвиток дуальної освіти, яка поєднує теоретичне навчання в коледжі та практичну підготовку на підприємствах; акцент на STEM-освіту (наука, технології, інженерія, математика), що забезпечує підготовку спеціалістів у галузях високих технологій; підтримка інноваційного мислення через залучення студентів до науково-дослідної діяльності, розробки стартапів, інженерних і підприємницьких проєктів.

Сучасна економіка потребує спеціалістів, які володіють не лише технічними знаннями, а й високим рівнем соціальних, комунікативних та управлінських навичок. Тому вдосконалення професійної підготовки в політехнічних коледжах КНР передбачає:

- розширення міжнародної співпраці – залучення провідних світових компаній та університетів до освітнього процесу.
- вдосконалення цифрових технологій у навчанні – створення інтерактивних платформ, онлайн-курсів та освітніх програм на основі штучного інтелекту.
- орієнтацію на розвиток soft skills – критичне мислення, командна робота, лідерські якості та здатність до адаптації в умовах невизначеності.

Реформування системи професійної підготовки в політехнічних коледжах Китаю є важливим напрямом розвитку освіти в умовах глобалізації. Впровадження сучасних методів навчання, інноваційних технологій і дуальної освіти сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних працювати в умовах швидкоплинних змін економіки та технологічного прогресу. Важливу роль у цьому процесі відіграє інтеграція освіти, науки та бізнесу, що забезпечує формування кон-

курентоспроможного та мобільного фахівця на світовому ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні засади вдосконалення професійної підготовки фахівців у контексті розвитку освіти в КНР розглядалися у працях багатьох науковців. Зокрема, питання розвитку економічної освіти досліджували Н. Борецька, Ван Гуйсян, І. Газієва, Лінь Ю-ен, Су Цзюньян та інші. Окрему увагу тенденціям освітньої політики та загальним напрямкам реформ у системі освіти КНР приділяли такі дослідники, як О. Бондаренко, Денг Сяопін, Ліу Янін, Чжан Чжень, І. Штефан та інші.

Аналіз законодавчих та нормативних документів, написаних китайською та англійською мовами, свідчить про наявність у Китайській Народній Республіці розгалуженої, структурованої та різнопланової нормативно-правової бази в сфері освіти. Зокрема, освітня система регулюється низкою законодавчих актів, серед яких варто виділити Закон про освіту, Закон про професійну освіту, Закон про вищу освіту, а також Закон про розвиток громадянської освіти. Ці нормативні документи формують основу державної політики у сфері професійної та вищої освіти, забезпечуючи правове регулювання підготовки спеціалістів, у тому числі в технічній галузі (Цицюра К. В., 2023, с. 34).

Питання розвитку освіти в Китайській Народній Республіці викликає значний інтерес у міжнародній педагогічній спільноті. Це підтверджують численні дослідження науковців із Європи, США та Австралії, які аналізують особливості освітніх реформ у Китаї. Оскільки процес реформування освіти в країні є безперервним, важливим залишається питання конкурентоспроможності китайської вищої освіти загалом та економічної освіти зокрема.

Дослідження, проведені європейськими науковцями під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), містять глибокий аналіз організації та функціонування освітньої системи Китаю, а також оцінку впливу реформ на її розвиток. Значну увагу вивченню інтернаціоналізації та масштабності китайської вищої освіти приділяли італійські (К. Пінна) та нідерландські дослідники (П. Андерсон, Г. Вієссала). Вони розглядають китайську освітню систему в контексті глобального культурного діалогу та співпраці з Європейським Союзом.

Науковці наголошують, що поєднання масовості освіти з її високою якістю може стати ключовою конкурентною перевагою КНР. Такий підхід дає змогу країні не лише зміцнювати свої позиції на світовому ринку освітніх послуг, а й конкурувати з провідними економіками світу, потенційно випереджаючи їх у сфері підготовки висококваліфікованих фахівців.

Британські науковці приділяють значну увагу тенденціям розвитку, реформам та модернізації освітньої системи Китайської Народної Республіки. Дослідниця Дж. Райан (2019) у своїй книзі «Освіта в Китаї: філософія, політика та культура» проводить глибокий аналіз історичного та сучасного становища освіти в КНР, розглядає вплив традиційних освітніх підходів на сучасні тенденції, а також висвітлює основні реформи, які змінили систему освіти країни. Питання трансформації та оновлення освітньої системи Китаю також досліджували М. Брей (2003) і С. Пеппер, які у своїх працях детально аналізували реформування освіти та її адаптацію до сучасних умов.

Американські дослідження здебільшого зосереджені на аналізі окремих етапів реформування освітньої галузі КНР. Наприклад, Л. Орїон і Дж. Тітс вивчали процеси змін у вищій освіті країни, тоді як У. Джейкоб і Дж. Хокінс аналізували загальні тенденції розвитку китайської системи вищої освіти. Значну увагу особливостям модернізації освіти КНР у 1980-х роках приділили С. Борсвік (1983) і С. Пеппер (1990), які досліджували вплив соціальних факторів на освітні перетворення в той період.

Окремо варто виділити американського дослідника П. Льюїса (2010), який у своїх роботах розглядає економічну освіту в Китаї крізь призму міжнародного досвіду. Він підкреслює, що хоча китайські студенти технічних спеціальностей добре володіють традиційними економічними моделями, вони не завжди можуть ефективно застосовувати їх у сучасних умовах, що швидко змінюються. Науковець наголошує на важливості розвитку в студентів аналітичного мислення та здатності адаптувати зарубіжні технологічні концепції до китайського контексту. Він вважає, що критичне мислення та глибоке розуміння глобальних тенденцій є ключовими аспектами модернізації освітньої системи КНР.

Зарубіжні дослідники відзначають, що Китайська Народна Республіка перебуває на новому етапі свого розвитку, що визначається як соціальними, так і економічними трансформаціями. Політика китайського керівництва спрямована на усвідомлення важливості високого рівня освіченості та громадянської свідомості населення. Влада Китаю вбачає в освічених громадянах ключових партнерів у здійсненні реформ та забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності держави.

Визнання освіти як стратегічного ресурсу соціально-економічного розвитку призвело до створення комплексної політики розвитку народної освіти. Ще у 1983 році Ден Сяопін висловив ідею: «Освіта повинна повернутися до модернізації, до світу, до майбутнього», що згодом стала основою для стратегій науково-освітнього піднесення країни (Dello-Iacovo B., 2009). Пріоритетним напря-

мом китайського уряду стала модернізація освіти як засіб зміцнення національної економіки, що забезпечило динамічний розвиток вищої освіти та професійної підготовки.

Сучасний світ, у контексті глобалізації та цифрових трансформацій, висуває підвищені вимоги до підготовки спеціалістів, зокрема в технічній та економічній сферах. Зростає попит на фахівців із розвиненим аналітичним мисленням, високим рівнем технічної та економічної культури, здатних ефективно працювати в умовах міжнародної конкуренції. Китайська Народна Республіка, як одна з найбільш динамічних економік світу, має значні можливості для розвитку інноваційної освіти, що сприяє її перетворенню на глобального лідера.

В умовах підвищеного попиту на технічні освітні програми в КНР та зростання інтересу міжнародної спільноти до досвіду країни, аналіз системи професійної підготовки в політехнічних коледжах стає особливо актуальним. Вивчення китайського досвіду може бути корисним для вдосконалення освітніх підходів у різних країнах, зокрема у сфері економічної та технічної освіти.

Професійна підготовка кадрів у китайських політехнічних коледжах стає предметом активного вивчення як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Це пояснюється, зокрема, підвищеним інтересом до діяльності Міністерства освіти КНР, яке значно вдосконалило систему оцінювання якості освіти у вищих навчальних закладах. Китайська система акредитації та моніторингу забезпечує високу якість підготовки спеціалістів, що підвищує конкурентоспроможність випускників на глобальному ринку праці.

Дослідження особливостей професійної підготовки у китайських політехнічних коледжах є важливим напрямом аналізу сучасних освітніх реформ, які можуть слугувати орієнтиром для оновлення підходів до вищої та професійної освіти в інших країнах.

Китайські науковці у сфері педагогіки здійснили значний внесок у дослідження власної освітньої системи, зокрема її трансформаційних процесів. Основна увага приділяється стрімким реформам, що відбулися у галузі вищої освіти КНР за останні два десятиліття. Ці питання широко висвітлені у працях Ю. Цай (2020) та Ф. Чжао (1998).

Аспекти інтернаціоналізації китайської вищої освіти досліджуються Р. Янгом та Ф. Хуангом, який аналізує цей процес у порівняльному контексті, а також С. Дзянгом. Пріоритетні напрями освітньої політики КНР вивчали Пу Дзінчань, У. Хуа та Цзян Мінхе, акцентуючи увагу на стратегіях модернізації освітнього середовища країни.

Сучасні концепції розвитку освіти в Китаї стали предметом наукових пошуків таких дослідників, як Фачжань Гуань, Лі Ісянь, Лю Фоянь, Тань

Сунхуа та Чан Лі. Зокрема, аналізуючи результати впровадження «Концепції наукового розвитку», Фачжань Гуань наголошує, що вона ґрунтується на пріоритеті науки й освіти як ключових факторів піднесення та процвітання держави. Завдяки цій стратегії вдалося суттєво підвищити рівень грамотності населення КНР та створити міцну основу для подальшого соціально-економічного розвитку країни.

Постановка проблеми. Сучасні глобалізаційні та інтеграційні процеси сприяють формуванню єдиного демократичного простору, заснованого на дотриманні прав людини, фундаментальних свобод, створенні єдиного ринку праці та забезпеченні міжнародної безпеки. В умовах швидкого розвитку технологій та інновацій особливої значущості набуває питання якісної професійної підготовки майбутніх фахівців, які лише розпочинають кар'єрний шлях або завершують навчання в закладах середньої спеціальної освіти.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей професійної підготовки студентів у політехнічних коледжах Китайської Народної Республіки, визначення її ключових компонентів, сучасних тенденцій та перспектив удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Науковці відзначають, що професійна освіта у політехнічних коледжах КНР охоплює широкий спектр аспектів, зокрема: розвиток професійно важливих якостей студентів; формування мотиваційної бази, що включає ціннісні орієнтації та усвідомлення значущості професійної діяльності; оволодіння необхідними знаннями, навичками та вміннями, що забезпечують високий рівень професійної компетентності; розвиток самоконтролю та відповідальності за результати своєї діяльності (Іщенко Р.М., Манько Д.Ю., 2016).

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів передбачає не лише набуття фахових знань, а й розвиток критичного мислення, підприємницьких навичок та здатності до адаптації в умовах швидкозмінного ринку праці. Високий рівень сформованої професійної культури та готовності до конкурентоспроможної діяльності є важливими характеристиками сучасного випускника політехнічного коледжу.

З огляду на це, процес професійної підготовки студентів у КНР потребує постійного вдосконалення шляхом: оновлення змісту навчальних програм відповідно до сучасних тенденцій ринку праці; застосування новітніх методів і форм навчання; інтеграції інноваційних освітніх технологій, що сприяють ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку практичних навичок.

Модернізація системи професійної освіти у КНР спрямована на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно реалізовувати свої знання та навички в умовах глобального ринку.

Дослідження вищої технічної та професійно-технічної освіти Китаю знайшли своє відображення у працях Р. Іщенка (2016) та Н. Пазюри (2008). Зокрема, Р. Іщенко зосереджується на аналізі сучасного стану вищої технічної освіти в КНР, розглядаючи наукові, методичні та матеріально-технічні аспекти підготовки висококваліфікованих спеціалістів. У свою чергу, Н. Пазюра досліджує загальні особливості розвитку освітньої системи Китаю, даючи її комплексну характеристику.

Освітні заклади вищого рівня у КНР класифікуються відповідно до рейтингової системи. Вступ до конкретного навчального закладу залежить від результатів єдиного державного іспиту, який складають випускники старшої школи. Залежно від отриманого балу, абітурієнти можуть вступати до університетів найвищого рівня або до закладів провінційного значення.

Система вищої освіти Китаю включає коледжі з дворічними програмами (що передбачають отримання кваліфікаційного рівня фахівця середнього рівня) та чотирирічними програмами, після завершення яких випускники отримують диплом бакалавра. Заклади, що здійснюють підготовку бакалаврів, магістрів і докторів наук, зазвичай спеціалізуються у вузьких галузях. Загалом освітня система КНР охоплює підготовку фахівців за 820 спеціальностями. Навчання проводиться китайською або англійською мовами, залежно від обраної програми. Освітній процес організований за семестровою системою, передбачає зимові та літні канікули (Пироженко Л., Смолінчук Л., 2023).

Окремі категорії студентів, зокрема переможці національних конкурсів та олімпіад, а також представники малозабезпечених родин, мають можливість навчатися на бюджетній основі. Однак кількість бюджетних місць є обмеженою, а конкурсний відбір – надзвичайно високий.

Китайська Народна Республіка має унікальний досвід підготовки спеціалістів, особливо у сфері технічних спеціальностей. Порівняно з країнами Західної Європи, освітня система Китаю вирізняється власними підходами до професійної підготовки, що становлять значну наукову та практичну цінність.

Система управління освітою в КНР функціонує на двох рівнях – центральному та місцевому. Контроль над вищою освітою здійснюється Державною Радою або відповідними органами влади провінцій, автономних районів та муніципалітетів, які безпосередньо підпорядковуються Центральному уряду. За деякими винятками, навчання у закладах вищої освіти Китаю є платним. Держава відіграє ключову роль у процесі створення приватних університетів, акредитації освітніх програм та оцінці їхньої якості.

Рада відповідає за призначення президента університету, затвердження нормативних положень і стратегічних планів закладу, формування бюджету та вирішення важливих адміністративних питань. Президент університету, у свою чергу, несе відповідальність за організацію навчального процесу та загальне управління закладом.

Китайські заклади вищої освіти також класифікуються за територіальним принципом. Більшість із них є місцевими, тоді як регіональні університети розташовані в тих провінціях, де відсутні національні заклади вищої освіти. Освітній процес у КНР здійснюється як у форматі денного (очного) навчання, так і у формі заочної освіти.

Вища академічна освіта в КНР поділяється на спеціалізовану освіту, вищу освіту та післядипломну освіту:

1. Спеціалізована вища освіта (тривалістю від двох до трьох років) надає студентам базові теоретичні та спеціалізовані знання, необхідні для обраної професії, а також забезпечує набуття основних навичок для виконання практичної роботи за спеціальністю. Спеціалізовану освіту здобувають у коледжах та університетах.

2. Вища освіта (тривалістю від чотирьох до п'яти років) дозволяє студентам систематично освоювати основні знання та отримувати навички відповідних спеціальностей. Крім того, студенти мають можливість практикуватися та брати участь у науково-дослідній роботі за обраним напрямом. Вища освіта здебільшого надається університетами, які також мають можливість створювати власні коледжі.

3. Післядипломна освіта (тривалістю від двох до трьох років) дозволяє студентам здобути глибокі теоретичні та професійні знання в певних дисциплінах, а також набути відповідних практичних навичок. Післядипломні студенти мають можливість займатися практичною діяльністю і науковими дослідженнями. Докторантура дозволяє студентам отримати широкий комплекс теоретичних знань, удосконалити професійні навички та самостійно займатися творчими науковими дослідженнями (Гала С., 2012).

Згідно зі статтею 21 Закону КНР про вищу освіту (№ 7 дев'ятої сесії) від 29 серпня 1998 року, держава впроваджує систему самонавчання для здобуття вищої освіти, і ті, хто успішно складає іспити, отримують відповідні дипломи. Заклади вищої освіти Китаю поділяються на політехнічні та технічні вузи єдиного профілю. До першої категорії належить Пекінський університет, який має широкий спектр технічних і природничих факультетів. Технічні вузи єдиного профілю включають інститути з напрямків хімічної технології, геології, нафтової промисловості та інші (Хоменко О., 2014).

Структура професійної освіти в КНР, на нашу думку, розроблена таким чином, щоб забезпечити

конкурентоспроможність і ефективність випускників на динамічному ринку праці. Вона інтегрує особистісні, соціальні, освітні, креативні та професійні аспекти, що дозволяє створити цілісну систему підготовки студентів у політехнічних коледжах КНР (Ван Сян, 2024).

Висновки. Таким чином, за останні десятиліття КНР досягла значних технічних та економічних успіхів, ставши однією з найбільш динамічно розвиваються країн світу. Освіта і наука стали основними рушійними силами модернізації національної економіки. Для керівництва Китаю освіта є стратегічно важливим елементом реформування і модернізації країни, і вища освіта отримує особливу увагу. Розвиток університетської освіти

вважається важливою стратегією для підвищення політичного статусу та геополітичного впливу, а також необхідною умовою досягнення економічного та науково-технічного прогресу. Крім того, доступність високоякісної вищої освіти є важливою складовою реалізації основного принципу китайського суспільства – побудови соціально справедливого суспільства. Паралельно з розширенням системи вищої освіти та підвищенням її якості Китай активно формує мережу елітних навчальних закладів, які прагнуть зайняти провідні позиції у світових рейтингах університетів.

Перспективами подальших досліджень можуть бути порівняльний аналіз систем вищої освіти в КНР та Україні.

Література:

- Цицюра, К. В. (2023). Професійна підготовка майбутніх бакалаврів з бізнес-економіки в університетах Китайської народної республіки: дис... доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. ДЗВО Університет менеджменту освіти НАПН України, Київ, 287 с.
- Bray, M. (2003). Control of education: Issues and tensions in centralization and decentralization. In R. F. Arnone, C. A. Torres (Eds.) *Comparative education: The dialectic of the global and the local*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield. 127 p.
- Borthwick, S. (1983). *Education and Social Change in China: The Beginnings of the Modern Era* (Stanford: Hoover Institution Press; Bailey, Reform the People. 216 p.
- Pepper, S. (1990). *China's education reform in the 1980s: Policies, issues and historical perspectives* Berkeley, CA: University of California Press. 205 p.
- Lewis, P. (2010). An inside perspective of economics education in China. *International Journal of Pluralism and Economics Education*. № 1(4). P. 324–326.
- Ryan, J. (2019). *Education in China: Philosophy, politics and culture*. John Wiley & Sons. 208 p.
- Dello-Iacovo, B. (2009). Curriculum reform and 'Quality Education' in China: An overview. *International Journal of Educational Development*. № 29. P. 241–249.
- Cai, Y. (2013). Chinese higher education: The changes in the past two decades and reform tendencies up to 2020. In L.d.C. Ferreira, J. A. G. Albuquerque (Eds.), *China and Brazil: Challenges and Opportunities*. P. 91–118.
- Zhao, F. A. (1998). remarkable move of restructuring: Chinese higher education. *Education Policy Analysis Archives*. № 6(5). URL: <https://epaa.asu.edu/ojs/article/viewFile/572/695>
- Іщенко, Р. М., Манько, Д. Ю. (2016). Вища технічна освіта в Китаї на сучасному етапі. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. №1. С. 3–8.
- Пазюра, Н. В. (2008). Особливості розвитку професійно-технічної освіти в Китаї (остання чверть XX століття): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Ін-т пед. освіти і освіти доросл. АПН України. К., 22 с.
- Пироженко, Л., Смолінчук, Л. (2023). Сучасний стан і напрями розвитку вищої освіти в КНР. *Вісник НАУ. Серія: Педагогіка. Психологія*, 1(22). С.70-78.
- Гала, С. В. (2012). Функціонування системи вищої освіти Китаю: аналіз досвіду. *Актуальні проблеми економіки*, № 9 (135). С. 72–75.
- Хоменко, О. В. (2014). Стратегія формування університетів світового класу Китаю. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. Київ, С. 159–174.
- Ван Сян (2024). Сутність і структура професійної самореалізації здобувачів вищої освіти КНР. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. №4 (61). С. 61–66.

References:

- Cycyura, K. V. (2023). Profesijna pidgotovka majbutnix bakalavriv Z biznes-ekonomiky v universytetax Kytajskoyi narodnoyi respubliky [Professional training of future Bachelors of Business Economics in the universities of the People's Republic of China]: dys... doktora filosofiyi za specialnistyu 011 Osvitni, pedagogichni nauky. DZVO Universytetmenedzhmentu osvity NAPN Ukrayiny, Kyiv, 287 s.
- Bray, M. (2003). Control of education: Issues and tensions in centralization and decentralization. In R. F. Arnone, C. A. Torres (Eds.) *Comparative education: The dialectic of the global and the local*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield. 127 p.
- Borthwick, S. (1983). *Education and Social Change in China: The Beginnings of the Modern Era* (Stanford: Hoover Institution Press; Bailey, Reform the People. 216 p.
- Pepper, S. (1990). *China's education reform in the 1980s: Policies, issues and historical perspectives* Berkeley, CA: University of California Press. 205 p.

-
- Lewis, P. (2010). An inside perspective of economics education in China. *International Journal of Pluralism and Economics Education*, № 1(4), P. 324–326.
- Ryan, J. (2019). *Education in China: Philosophy, politics and culture*. John Wiley & Sons. 208 p.
- Dello-Iacovo, B. (2009). Curriculum reform and 'Quality Education' in China: An overview. *International Journal of Educational Development*, № 29, P. 241–249.
- Cai, Y. (2013). Chinese higher education: The changes in the past two decades and reform tendencies up to 2020. In L.d.C. Ferreira, J. A. G. Albuquerque (Eds.), *China and Brazil: Challenges and Opportunities*. P. 91–118.
- Zhao, F. A. (1998). remarkable move of restructuring: Chinese higher education. *Education Policy Analysis Archives*. № 6(5). URL: <https://epaa.asu.edu/ojs/article/viewFile/572/695>
- Ishhenko, R. M., Manko, D. Yu. (2016). Vyshha texnichna osvita v Kytayi na suchasnomu etapi [Higher technical education in China at the present stage]. *Aktualni problemy pedagogiky, psykologiyi ta profesijnoyi osvity*, 1, S. 3–8.
- Pazyura, N. V. (2008). Osoblyvosti rozvytku profesijno-texnichnoyi osvity v Kytayi (ostannya chvert XX stolittya) [Peculiarities of the development of vocational education in China (the last quarter of the 20th century)]: avtoref. dy's... kand. ped. nauk: 13.00.04. In-t ped. osvity i osvity dorosl. APN Ukrayiny. K., 2008. 22 s.
- Pyrozhenko, L., Smolinchuk, L. (2023). Suchasnyj stan i napryamy rozvytku vyshhoyi osvity v KNR [Current state and directions of development of higher education in the People's Republic of China]. *Visnyk NAU. Seriya: Pedagogika. Psykologiya*, 1(22). S. 70–78.
- Gala, S. V. (2012). Funkcionuvannya systemy vyshhoyi osvity Kytayu: analiz dosvidu [Functioning of the higher education system in China: analysis of experience]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 9 (135). S. 72–75.
- Khomenko, O. V. (2014). Strategiya formuvannya universytetiv svitovogo klasu Kytayu [Strategy for the Formation of World-Class Universities in China]. *Doslidnyczki universytety: svitovyy dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukrayini*. Kyiv, S. 159–174.
- Van Syan. (2024). Sutnist i struktura profesijnoyi samorealizaciyi zdobuvachiv vyshhoyi osvity KNR [The Essence and Structure of Professional Self-Realization of Higher Education Applicants in the PRC]. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*, 4(61), S. 61–66.
-